

Gyventojų skolinimas valstybei – neišnaudota galimybė

Lietuvai artimiausiais metais reikės reikšmingo finansavimo, todėl svarbu plėsti ir įvairinti jo šaltinius, kartu sudarant daugiau galimybių šalies gyventojams ir verslui tiesiogiai prisidėti prie valstybės ateities kūrimo. Nuolatinė, paprasta ir prieinama galimybė investuoti į Lietuvos valstybę leistų gyventojams įdARBINTI dalį santaupų ir gauti grąžą, investuojant pagal savo galimybes ir lanksčiai valdant investicijas. Valstybei tai reikštų platesnį investuotojų ratą, mažesnę priklausomybę nuo atskirų finansavimo šaltinių ir didesnę finansinę atsparumą.

Pastaruoju metu ypač sparčiai auganti Lietuvos valstybės skola per paskutinius 6 metus padvigubėjo ir šiuo metu siekia apie 40 mlrd. Eur¹. Artimiausiais metais ir toliau planuojamas ypač reikšmingas valstybės skolos augimas². Skolos aptarnavimo išlaidos taip pat stipriai auga: prognozuojamos palūkanų išlaidos 2026 m. sudarys ~ 1 mlrd. Eur, o 2028 m. gali siekti jau 1,5 mlrd. Eur (1,5% BVP).³

Daugiau kaip dešimtmetį Lietuva skolinosi sklandžiai ir gana patraukliomis sąlygomis dėl pakankamai mažos valstybės skolos, gerų makroekonominių rodiklių ir ypač palankios aplinkos finansų rinkose – ilgai vyravusių ypač žemų bazinių palūkanų normų ir dėl Europos Centrinio Banko vykdomų didžiulio masto turto pirkimo programų iš esmės vyravusio saugaus investicinio turto deficito.

Tačiau artimiausiu metu galima tikėtis žymiai didesnių iššūkių platinant valstybės skolą - sąlygos finansų rinkose yra iš esmės pasikeitusios ir skolos leidėjai konkuruoja dėl investicijų pritraukimo. Dėl infliacinio spaudimo auga palūkanų normos, daug vyriausybių didina skolinimosi apimtį finansuoti gynybos pajėgumų stiprinimą, didžiulę dalį euro skolos VP sugėrę ECB programų pirkimai pasibaigė, o į euro obligacijų rinkas ateina nauji reikšmingi leidėjai (pvz. dirbtinio intelekto infrastruktūrai investicijų ieškančios JAV *hyperscaler*'iai).

Lietuva kol kas neišnaudojo gyventojų ir verslo investavimo potencialo. Lietuvos gyventojų investavimas į valstybės skolą galėtų ir turėtų tapti reikšmingesne ir nuolatine valstybės finansavimo dalimi. Gynybos obligacijų - laikino mažmeniniams investuotojams skirto LR Vyriausybės skolinimosi instrumento – apimtį jau perkopė 1 mlrd. Eur.⁴ Tai rodo, kad Lietuvos gyventojai nori prisidėti prie Lietuvos valstybės saugumo ir klestėjimo kūrimo. Tačiau gynybos

¹ Šaltinis: <https://osp.stat.gov.lt/lt/statistiniu-rodikliu-analize?hash=55f27dc7-9543-4532-a08e-589f9587c85a>

² <https://www.valstybeskontrole.lt/LT/Post/18165/senstant-visuomenei-kils-issukiu-viesiesiems-finansams-siekiant-juos-islaikyti-tvarius-butina-didinti-pajamas-ir-vykdy>

³ Šaltinis – Valstybės Kontrolės 2026 m. gegužės 15 d. Išvada dėl 2026 m. metinės pažangos ataskaitos: [Produktas | Lietuvos Respublikos valstybės kontrolė](#)

⁴ <https://finmin.lrv.lt/lt/naujienos/t-valys-1-milijardas-euru-gynybos-obligacijoms-geriausias-irodymas-kad-visuomene-supranta-salies-saugumo-svarba-qpst/>

obligacijos kartu yra taupymo lėšos, kurie dėl savo specifikos turi natūralių apimtų ribotumą. Tuo pat metu, Lietuvos gyventojų bankuose ir kitose finansų įstaigose sukauptos lėšos jau viršija 30 mlrd. Eur.⁵ Didžioji jų dalis laikoma gražos negeneruojančiose arba minimalią gražą atnešančiose einamosiose sąskaitose ar panašiuose instrumentuose.

Todėl būtina stiprinti skolinimąsi vidaus rinkoje iš Lietuvos gyventojų. Patogus, lengvai prieinamas instrumentas, kuriuo Lietuvos gyventojai galėtų nuolat skolinti Vyriausybei, galėtų tapti ne tik galimybe gyventojams saugiai investuoti bankų sąskaitose laikomas lėšas už jas gaunant gražą, bet ir padėtų Lietuvai diversifikuoti investuotojų bazę, taip stiprinant prieigą prie kapitalo, didinant skolos atsparumą ekonominių šokų aplinkoje ir galėtų prisidėti prie palankesnių valstybės skolinimosi sąlygų bei skolinimosi kaštų mažinimo.

Ko gero svarbiausia - skolinantis vidaus rinkoje, mokamos palūkanos už valstybės skolą liktų Lietuvos ekonomikoje ir tektų Lietuvos gyventojams. Šiuo metu, net trys ketvirtadaliai Lietuvos valstybės skolos finansuoti užsienio kreditorių, o Lietuvos investuotojai finansavo tik apie ketvirtadalį sumos⁶, bet ir šios didžioji dalis yra finansuota šalies bankų. Tai reiškia, kad didžioji dalis palūkanų už valstybės skolą iškeliauja už Lietuvos ekonomikos ribų. Skolinantis vidaus rinkoje, Lietuvos gyventojams vietoje užsienio investuotojų sumokėtos palūkanos galėtų būti skiriamos vidaus vartojimui arba toliau investuojamos Lietuvoje, taip prisidedant prie Lietuvos ekonomikos skatinimo.

Tad nuolatinė ir lengvai prieinama galimybė investuoti į Lietuvos valstybės skolą būtų naudinga tiek besiskolinančiai Vyriausybei, tiek investuojantiems gyventojams ir verslui. Lietuvos ekonomika pajustų teigiamą poveikį dėl Lietuvoje liekančių palūkanų už valstybės skolą, gyventojams tai suteiktų papildomų galimybių pasirinkti, kur investuoti dalį savo santaupų. Ilgesniu laikotarpiu platesnis gyventojų dalyvavimas galėtų prisidėti ir prie investavimo kultūros bei Lietuvos kapitalo rinkos plėtros.

Finansų ministerija ir Lietuvos bankas sutaria toliau dirbti prie šios iniciatyvos, kurios tikslas – sudaryti gyventojams nuolatinę, paprastą ir jiems prieinamą galimybę investuoti į Lietuvos valstybę. Siekiama ilgalaikio ir nuoseklaus modelio, kuris būtų patrauklus skirtingiems gyventojams, leistų investuoti įvairaus dydžio sumas ir suteiktų pakankamai lankstumo valdant savo investicijas. Gyventojui tai būtų dar viena galimybė įdarbinti dalį santaupų ir gauti gražą. Valstybei – papildomas finansavimo šaltinis ir platesnis investuotojų ratas, mažinantis priklausomybę nuo vienos investuotojų grupės ar rinkos.

⁵ Lietuvos namų ūkių, įskaitant namų ūkiams paslaugas teikiančių ne pelno institucijų indėliai :

<https://www.lb.lt/lt/gyventoju-indeliai>

⁶ <https://osp.stat.gov.lt/lt/statistiniu-rodikliu-analize?hash=55f27dc7-9543-4532-a08e-589f9587c85a>